

Yttrande över Remiss delbetänkande av delegationen mot arbetslivskriminalitet SOU 2024:14

Sammanfattning av Remiss

Svenska transportarbetareförbundet (härmed Transport) vill ge sina synpunkter på ovan angiven remiss. Delbetänkandet gör bland annat gällande att:

- Myndighetssamverkan fortsatt är avgörande i arbetet mot arbetslivskriminalitet och bör få fortsatt hög prioritet av regeringen och myndighetsledningarna.
- Styrningen av det myndighetsgemensamma arbetet behöver bli tydligare och mer långsiktig. Samverkan bör under en period även fortsatt styras av ett regeringsuppdrag, där målet tydliggörs och högre krav ställs på återrapportering.
- Arbetsmiljöverket bör fortsatt samordna uppdraget.
- Att det finns osäkerheter gällande ansvarsfördelningen mellan myndigheter och arbetsmarknadens parter vilket leder ibland till att förhållanden som tyder på arbetskraftsexploatering inte undersöks av myndigheterna.
- Det finns behov av ett fördjupat samråd mellan myndigheterna och arbetsmarknadens parter om ansvarsfördelningen när det gäller kontrollen av arbetsförhållanden på svensk arbetsmarknad. Myndigheterna bör i större utsträckning informera arbetsmarknadens parter om förhållanden som kan ha betydelse för parternas verksamhet. Det skulle ge arbetsmarknadens parter bättre förutsättningar att bedriva sin verksamhet inom ramen för den svenska arbetsmarknadsmodellen. I Arbetsmiljöverkets instruktion bör det införas en ny bestämmelse där det tydliggörs att myndigheten får informera arbetsmarknadens parter om förhållanden som kan ha betydelse för parternas verksamhet.
- Det ska inrättas en myndighetsgemensam webbaserad tipsportal för tips om arbetslivskriminalitet.

Arbetslivskriminalitet är ett växande problem i vår bransch. Vilket gör delbetänkandet ytterst relevant för Transports medlemmar.

Transports synpunkter

1. Viktigt med myndighetssamverkan

Transport håller med delegationens bedömning om vikten av myndighetssamverkan i bekämpandet av arbetslivskriminalitet. Vi tillstryker samtliga förslag som delegationen presenterar gällande stärkt myndighetssamverkan. Såsom:

- Tydligare styrning och mer långsiktig samverkan.
- Tydligare skrivningar i deras instruktioner om att de ska delta i myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet.
- Att det fortsatt behöver finnas ett regeringsuppdrag som styr samverkan. Samt att uppdraget är tydligt och starkt från regeringens sida. Samt att arbetet mot arbetskraftsexploatering bör prioriteras högre. Därför håller vi med om att det även krävs ett nytt regeringsuppdrag med ny målformulering.
- Att arbetsmiljöverket fortsatt har uppdraget om att samordna verksamheten och att det kräver strategisk styrning och stöd från deras sida.
- Att samarbetet och samverkan gynnas av att utökas till fler myndigheter. Transport ser gärna att Transportstyrelsen i högre utsträckning än idag får ta plats i samverkan mellan myndigheterna.
- Att det finns ett behov av ett fördjupat samråd mellan myndigheterna och arbetsmarknadens parter om ansvarsfördelningen när det gäller kontrollen av arbetsförhållanden på svensk arbetsmarknad.
- Att myndigheterna i större utsträckning bör informera arbetsmarknadens parter om förhållanden som kan ha betydelse för parternas verksamhet.
- Att samverkan mellan kommuner och myndigheter i syfte att motverka arbetslivskriminalitet sker i större utsträckning.

Samtidigt vill vi betona vikten av att inte enbart fokus hamnar på just samverkan. Det är fint men ger i realiteten inte dem resultaten som vi som fackförbund önskar. Syftet med de regionala centren mot arbetslivskriminalitet (AKC) och myndighetssamverkan bör fortsatt vara det operativa. Det vill säga att göra fler oanmälda arbetsplatskontroller, utredningar och åtal. Givet arbetslivskriminalitetens framfart och de identifierade utvecklingsområdena behöver mer resurser tillföras till just den delen. Myndigheterna behöver även få rätt förutsättningar för att kunna utföra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt, exempelvis en sekretesslagstiftning som möjliggör utbyte av relevant information. Myndighetssamverkan bör även på regelbunden basis utvärderas för att säkerställa att arbetet utvecklas gynnsamt.

2. Ökad fokus på AKC och det operativa

Transport håller med delegationens bedömning om att AKC har en stor potential. AKC behöver fortsatt utvecklas, intensifieras, bli långsiktigt och mer resurser tillsätts.

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
heidi.bogren@regeringskansliet.se
A2024/00424

I dagsläget saknar dessutom vi som fackförbund tydliga ingångar in i dessa AKC. Likt delegationen anser vi att det **krävs en fördjupad samverkan mellan oss arbetsmarknadens parter (på förbunds nivå och inte central nivå via LO eller LOs distrikt) och AKC**, samt att det skapas naturliga ingångar, möten och råd sinsemellan. Annars är risken att vi fortsatt arbetar parallellt. Förslaget på att den samordnande myndigheten vidare inrättar ett kansli som på ett annat sätt än i dag kan stå för mötesförberedelser, koordinering, uppföljning och återrapportering är bra. Hittills har det som arbetsmarknadspart varit svårt att få tillgång till AKCs rum (som legat hos Polisen) och vi tycker definitivt att det behöver finnas bättre ingångar än så.

Vi tycker att det är bra att det i arbetsmiljöverkets instruktion införs en ny bestämmelse där det tydliggörs att myndigheten får informera arbetsmarknadens parter om förhållanden som kan ha betydelse för parternas verksamhet. Det är något som vi har efterfrågat.

3. Bra med myndighetsbaserad tipsfunktion

Transport välkomnar delegationens bedömning om behovet av en myndighetsgemensam tipsfunktion. Vi tror och är säkra på att fler anmälningar kommer att göras via en gemensam tipsingång. Det kommer dessutom vara enklare att kommunicera till våra fackliga på arbetsplatser och som ser missförhållanden. Vi tror också att det kommer att vara gynnsamt för de samverkande myndigheterna. Vi efterfrågar även någon form av uppföljning av tipsen. Transport har hittills skickat in 146 tips till AKC och inte fått någon återkoppling. Den lilla återkoppling som vi har fått är när trafikillstånden dras tillbaka för ett företag. Det är genom Transportstyrelsen som vi kan se det. Risken med ingen återkoppling eller uppföljning är att man som fackligt förtroendevald slutar anmäla missförhållanden om man inte kan se frukten av sina ansträngningar. Hur planerar AKC att följa upp och rapportera tillbaka om dem tipsen som sker?

Det är bra att det skapas en funktion för att skilja ut tips från arbetsmarknadens parter från resterande tips och att de ges hög prioritet. Här kan vi även se nytta med att ha en separat ingång för just parterna.

Transport tycker att det också är bra att tipsfunktionen placeras på en hemsida tillsammans med information om arbetslivskriminalitet.

4. Samråd i bygg- och städbranschen bör utökas till även transportbranschen

Vår bedömning är att det samråd som idag finns i bygg- och städbranschen behöver utökas till att även innefatta transportbranschen. Det är en bransch som lider av stor arbetslivskriminalitet och där vi som fackförbund arbetar aktivt med att lösa de problem och utmaningar som vi ser. Vi skulle gynnas av att ha ett mer aktivt samarbete med vår motpart i den här frågan och är säkra på att ramarna för samråden, samt AKC, är en bra början för det här samarbetet.

Transport tycker att delegationens förslag om att utöka samråden till fler branscher i över lag är mycket bra.

Transport har länge påtalat behovet av en ny kontrollverksamhet inom yrkestrafiken och i samband med implementeringen av mobilitetspaketet. Vi ser att utländska åkerier flyttar sin verksamhet till Sverige för att just undkomma regelverket. Möjligheten att teckna kollektivavtal med dem företagen är mycket liten. Dels för att de är små. Dels för att vi inte vet var de finns. Därför tycker vi att det behövs en ny nationell kontrollverksamhet med inriktning på yrkestrafiken. Som har spetskompetens från de olika berörda myndigheterna i samverkan med arbetsmarknadens parter. Det kan till exempel vara att man gör snabba oannonserade kontroller på arbetsplatser, driftställen eller uppställningsplatser efter tips som inkommit till AKC, eller via utredningar gjorda av arbetsmarknadens parter. Vi tror även att det här arbetet kan göras inom ramen för samråden.

5. Det gränsöverskridande arbetet bör fördjupas.

Transport delar delegationens bedömning om att det finns anledning att fördjupa det gränsöverskridande arbetet. Arbetslivskriminaliteten rör sig i många fall över våra landsgränser. Framför allt inom transportbranschen. Vi har under många år arbetat mot kriminella företag som tar sig in i Sverige och som även här fortsätter med sin kriminella verksamhet. Vi bevittnar bland annat människohandel och prostitution vid våra inspektioner av lastbilsföretag.

När det gäller bristen på efterlevnad av mobilitetspaketets regelverk och som ofta går att härleda till arbetslivskriminalitet kan ett gränsöverskridande samarbete exempelvis involvera European Labour Authority. Just ELA är en europeisk myndighet som ska bidra till bättre samarbete mellan EU-länderna, samordna gemensamma inspektioner, göra analyser och riskbedömningar av arbetstagarnas rörlighet över gränserna och medla i tvister mellan EU-länder. Enligt regelverket i mobilitetspaketet ska utländska chaufförer som kör i Sverige ha svenska löner. Chaufförer får dock fortfarande inte rätt lön och många avlönas fortsatt med hemlandets minimilöner. Ett gränsöverskridande samarbete har därför möjlighet att vara effektivt i dessa fall för att motverka arbetslivskriminalitet och bidra till en konkurrensneutralitet.

6. Bra med stadsbidraget mot arbetslivskriminalitet

Transport tillstyrker delegationens förslag om att öka nyttjandet av stadsbidraget för bekämpandet av arbetslivskriminalitet. Vi tycker att bidraget är mycket bra. Det krävs dock sänkta trösklar för att erhålla statsbidraget, så att fler känner att de kan söka dem.

7. Utsatta arbetstagare bör få rätt information

Transport tycker det är bra att delegationen uppmärksammar behovet av att nå ut med information om vilka rättigheter och skyldigheter utsatta arbetstagare har samt om vilka möjligheter till stöd som finns för de arbetstagare som riskerar att utsättas för arbetslivskriminalitet. Det är bra att arbetet samordnas av Arbetsmiljöverket.

8. Transport delar inte delegationens syn om hängavtal

Delegationen skriver att kontrollen av efterlevnad av kollektivavtal inte alltid sker, särskilt vad gäller hängavtal. Vilket medför att arbetslivskriminella aktörer i dag i praktiken förefaller

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
heidi.bogren@regeringskansliet.se
A2024/00424

kunna undgå inspektioner av arbetstid genom att teckna kollektivavtal. Vi delar inte den bilden och förstår inte varför delegationen väljer att lyfta det. Samtidigt som de heller inte ger några lösningar på ”detta problem”. Vi tycker att det olyckligt och att skrivningar likt det här underminerar parternas ställning på arbetsmarknaden.

Stockholm den 14 juni 2024

SVENSKA TRANSPORTARBETAREFÖRBUNDET

Tommy Wreeth
Förbundsordförande

Sirin Celik
Föredragande